

1. Загальна теорія держави і права : підруч. для студентів юрид. ВНЗ. / за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. Харків: Право, 2009. 584 с.
2. Отраднова О. О. Проблеми вдосконалення механізму цивільно-правового регулювання деліктних зобов'язань: моногр. Київ: Юрінком Інтер, 2014. 328 с.
3. Петражицкий Л. И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности. Санкт-Петербург: Лань, 2-е изд. Т. 2. 2000. 608 с.
4. Харитонов Є. О., Нагорняк В. А. Деякі проблемні питання визначення поняття та видів юридичних фактів у цивільному праві. *Актуальні проблеми держави та права*. 2007. Вип. 33. С. 7–18.

Федір КОКОШКО

доцент кафедри права,
кандидат історичних наук

Агнесса ЦУКАНОВА,

студентка III курсу спеціальності
081 Право, коледж ПЗВО
«Міжнародний класичний
університет ім. П.Орлика»,
(м. Миколаїв, Україна)

**ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ
СТАНДАРТІВ З ПРАВ ЛЮДИНИ**

Поводження держави з проживаючим на її території населенням має величезне значення у міжнародному праві, наскільки людина є цінною, характеризує ту або іншу країну в плані її цивілізованості та гуманності.

Статут Організації Об'єднаних Націй від 24 жовтня 1945 р. визначає що «народи Об'єднаних Націй, сповнені рішучості затвердити віру в основні права людини, в гідність і цінність людської особистості, у рівноправність чоловіків і жінок та в рівність прав великих і малих націй» в ч. 3 ст. 1 однією з цілей діяльності цієї універсальної міжнародної організації визначено «здійснювати міжнародне співробітництво у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного і гуманітарного характеру та у заохоченні і розвитку поваги до прав людини та основних свобод для всіх незалежно від раси, статі, мови, релігії» [1]. Спираючись на ці положення виникла нова галузь міжнародного права – міжнародне право людини.

Міжнародно-правові акти щодо прав людини: Загальна декларація прав людини 10 грудня 1948 р.; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. регулюють Хартію прав людини (або Міжнародний білль прав людини).

У ч. 1 ст. 5 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. підкреслюється, що «займатися будь-якою діяльністю або чинити будь-які дії, спрямовані на знищення яких-небудь прав чи свобод, визнаних у цьому Пакті, або на обмеження їх у більшій мірі, ніж передбачається в цьому Пакті» держава не має права [3]. У ст. 22 Конституції України зазначається, що права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод» [6].

Окрім прав, існують ще й обов'язки людини відносно своєї держави, на що вказує міжнародне право. Обов'язки перед суспільством має кожна людина, що встановлено Ч. 1 ст. 29 Загальної декларації прав людини 1948 р., можливість вільного розвитку особистості людина має тільки у суспільстві. Протиріччя, які можуть виникати між правами держави та людини, повинні вирішуватися гармонійно і з урахуванням потреб усіх сторін. У Ч. 3 ст. 29 Загальної декларації прав людини 1948 р. визначається, що права людини, та права держави повинні бути втілені відповідно до цілей і принципів Статуту Організації Об'єднаних Націй [2].

Загальновизнані принципи і норми про права людини мають вищу юридичну силу та стали загальними принципами права, як міжнародного, так і національного. Насамперед права людини (основна їх більшість) мають індивідуальний характер.

Основне положення прав людини в системі міжнародного права займає принцип поваги прав людини. Головний зміст втілений у цьому принципі. Усі норми галузі повинні тлумачитися згідно цього основного принципу. Принцип демократії міцно пов'язаний з принципом поваги прав людини, і є найважливішим загальним принципом права, що розповсюджується, безпосередньо, як на сучасне міжнародне право, так і на національне право держав.

Основою цього розділу є принципи і норми, існуючі та загальновизнані, які називаються стандартами прав людини, вони склалися історично, завдяки досягненням демократії і належного рівня гуманності суспільства держав окремо, та на світовому рівні. Усі норми міжнародного (національного) права повинні гармоніювати зі стандартами прав людини.

Міжнародно-правові акти, які регулюють права людини: Загальна декларація прав людини 10 грудня 1948 р.; Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.; Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р [4]. Принципи міжнародного співробітництва щодо виявлення, арешту, видачі та покарання осіб, винних у військових злочинах і злочинах проти людства від 3 грудня 1973 р.; Декларація прав дитини від 20 листопада 1959 р.; Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р. [5]. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 р.; Конвенція про права інвалідів від 13 грудня 2006 р. тощо (це угоди, спрямовані на захист населення що потребує особливої турботи); Конвенція проти катувань та

інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, поводження та покарання від 10 грудня 1984 р.; Основні принципи застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку від 7 вересня 1990 р. тощо.

Важливими угодами ухваленими Радою Європи, що спрямовані на забезпечення прав людини в державах-членах цієї організації, є:

1) Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р.,

2) Європейська соціальна хартія від 18 жовтня 1961 р.,

3) Європейська конвенція про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню від 26 листопада 1987 р.

За їх змістом права і свободи особи, в теорії права, прийнято поділяти на особисті (громадянські), політичні, економічні, соціальні, культурні та колективні права і свободи людини та громадянина.

Громадянські (Особисті) і політичні права називаються правами першого покоління. Вони утворюють основу загально визнаних принципів та норм прав людини. Перше місце належить принципу рівності людей у правах та неприпустимості дискримінації за будь якими ознаками. Особливе місце займає гендерна рівність людства в користуванні правами. Кожна людина має право на життя та особисту недоторканість, підлягає відміні смертна кара. Підневільний стан чи рабство заборонено. Тортури, покарання, нелюдське ставлення забороняється стосовно будь-кого.

Існують норми кримінального та кримінально-процесуального права у значній кількості. Позбавлення волі, арешт може бути тільки за рішенням суду, або іншого законодавчого інституту. За один і той же злочин людина не може бути осуджена більш ніж одного разу. Презумпція невинуватості існує та має бути врахована у формуванні доказів невинуватості.

У пенітенціарному праві існує багато норм. Утримання обвинувачених та засуджених має бути окремим, а також окремим має бути утримання дорослих та неповнолітніх. Право на гуманне ставлення мають усі засуджені.

Кожна людина має право на висловлювання власної думки. Підкреслюється і особлива відповідальність, пов'язана з такою свободою. Однак така свобода може бути обмежена стосовно репутації та поваги прав та свобод (задля забезпечення охорони державної безпеки, громадського порядку, моральності чи здоров'я населення) інших людей.

Права, які мають основне відношення до міжнародних зв'язків, це: право вільно залишати будь-яку країну, у тому числі і власну. Право людини на в'їзд зі своєї країни ніхто не може заперечити чи позбавити його.

Соціальні, культурні та економічні права називаються правами другого покоління. Не у всіх країнах наявні передумови для застосування таких прав. У ч. 1 ст. 2 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права 1966 р. стверджується, що «кожна держава, яка бере участь у цьому Пакті,

зобов'язується вжити в максимальних межах наявних ресурсів заходів для того, щоб забезпечити поступово повне здійснення визнаних у цьому Пакті прав усіма належними способами, включаючи, зокрема, вжиття законодавчих заходів» [4].

До таких прав належать: право на працю (на справедливій і сприятливій її умови); право на створення профспілок і на проведення страйків; право на соціальне забезпечення; право сім'ї на охорону і допомогу; право на достатній життєвий рівень і неухильне його підвищення; право на здоров'я; право на освіту; право на участь у культурному житті і на користування результатами наукового прогресу.

Коллективні права: ці права вважаються та називаються правами третього покоління. До них належать права народів, основне з яких – це право на самовизначення, а саме – встановлювати свій політичний, економічний статус, а також соціальний та культурний розвиток в межах своєї держави. Правовий стан меншостей був закріплений ст. 27 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р.: «у тих країнах, де існують етнічні, релігійні та мовні меншості, особам, які належать до таких меншостей, не може бути відмовлено в праві разом з іншими членами тієї ж групи користуватися своєю культурою, сповідувати свою релігію і виконувати її обряди, а також користуватися рідною мовою» [3].

Усі положення наведені вище, які стосуються прав людини у повній мірі застосовуються і до прав корінних народів. Кожна держава має створювати усі необхідні умови для належної підтримки прав та свобод таких народів. Також існують спеціальні акти, наприклад, Декларація про права корінних народів 2007 р.

Міжнародною організацією праці в 1989 році ухвалена «Конвенція про корінні народи і народи, що ведуть племінний спосіб життя», згідно цієї Конвенції: Корінні народи – це народи, що проживають в незалежних країнах, – нащадки тих, хто населяв країну або географічну область до її завоювання або колонізації або в період встановлення існуючих державних кордонів.

Отже, великим досягненням стало те, що міжнародно-правові акти мають верховенство над внутрішнім законодавством.

1. Статут Організації Об'єднаних Націй від 24 жовтня 1945 р
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010#Text.

2. Загальна декларація прав людини 10 грудня 1948 р
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.

3. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text.

4. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text.

5. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 р.
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

6. Конституція України від 28.06.1996 р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80#Text>.